

Školní fóra v českých městech vhodně podporují participaci dětí

Mají se žáci základních škol svými názory podílet na utváření prostoru města, ve kterém žijí? Proč? A pokud ano, jak to celé provést? Od roku 2015 organizuje Národní síť Zdravých měst ČR ve spolupráci se základními školami tzv. školní fóra. Účastní se jich žáci druhého stupně základní školy, aby vymysleli a shodli se na tom, co je možné v jejich škole a v jejich městě změnit k lepšímu. Následně své nápady obhajují před spolužáky, ředitelem školy a zástupci města.

Tato jednodenní akce se na spolupracujících základních školách koná jednou ročně a organizuje se podle vyzkoušené metodiky Národní sítě Zdravých měst ČR (NSZM). Kromě zástupců školy se jí účastní i městský koordinátor NSZM a místní politik. Spolupráce školy a města je přitom klíčem k tomu, aby se vybrané návrhy dětí mohly stát v budoucnu realitou a aby děti na místě měly možnost získat zpětnou vazbu od relevantních aktérů, proč některé z nápadů realizovány být nemohou.

Jednou zapojené školy se ke školnímu fóru obvykle rády vracejí. V takovém případě další školní fórum začíná informací o stavu vybraných záměrů z minulých let. Cílem školních fór je tedy na jedné straně naučit žáky základních škol přemýšlet o prostoru, ve kterém žijí, a zapojit je do participativních procesů, a na druhé straně poskytnout vedení školy a města zpětnou vazbu k jejich krokům z pohledu dětí.

CO ŽÁKY NEJČASTĚJI ZAJÍMÁ

Ve školním roce 2018/2019 probíhala školní fóra ve 14 českých městech na 28 základních školách. Studentka Fakulty sociálně ekonomické Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem (FSE UJEP), **Katrin Strohbachová** provedla v rámci své diplomové práce řízené rozhovory s jejich dospělými účastníky. Zjistila, že v rámci školy žáci nejčastěji navrhuji úpravu nebo rozšíření nabídky stravování, doplnění vybavení školy, možnost trávit přestávky venku nebo předkládají návrhy na nové mimoškolní aktivity. V jednom případě se objevil návrh na vymalování chodeb školy, do jehož realizace se pak v rámci výtvarné výchovy zapojili i samotní žáci.

Mezi návrhy týkajícími se města rezonovala nejvíce problematika dopravy (frekvence spojů, bezpečnost, oprava či vybudování cyklostezek, chytré autobusové zastávky aj.). Dále to byla například témata týkající se vybavení městského parku, programu a služeb kina, pořádku ve městě, dobíjecích laviček aj.

Ve srovnání s návrhy na zlepšení ve škole jde většinou v prostředí města o časově

Mezi návrhy týkajícími se města rezonovala nejvíce problematika dopravy, dále to byla například témata týkající se vybavení městského parku, programu a služeb kina, pořádku ve městě, dobíjecích laviček aj.

Pozitivně zastupitele a úředníky měst překvapilo, že děti umí za zajímavé aktivity města i pochválit, zatímco dospělí se obvykle zaměřují jen na kritiku.

a finančně náročnější záměry. Přesto se jich celou řadu daří zapojeným městům uskutečnit. Některé ze záměrů podnět ze strany žáků urychlil. Ne vždy je však realizace možná. V návrzích žáků se například několikrát opakoval podnět týkající se modernizace vlakového nádraží. To však nepatří městu a z komunikace města s drahami vyplynulo, že se nic takového neplánuje.

Významnou zpětnou vazbu pro zapojené žáky pak je, že některé projekty nelze uskutečnit například kvůli komplikovaným majetkovým vztahům nebo pro nedostatek zdrojů. U jiných je pak realizace vázaná na administrativní postupy a trvá déle než jeden rok. Součástí celého procesu je tak i diskuse o implementačních překážkách záměrů a o tom, proč je případně nutné akceptovat důvody, že zvolený záměr nemůže být proveden.

NÁVRHY DĚTÍ BÝVAJÍ INSPIRATIVNÍ I PRO DOSPĚLÉ

Cílem výzkumu bylo i hodnocení organizace a smyslu školních fór z pohledu všech zapojených dospělých aktérů (tj. zástupitelů, městských koordinátorů, ředitelů škol a učitelů). Většina z nich vyjadřuje s iniciativou NSZM naprostou spokojenost. Jediná z 28 zapojených škol nebyla spokojena s průběhem diskuse, a to kvůli až přílišné kritičnosti žáků vůči škole.

Většina zapojených dospělých však považuje návrhy žáků za zajímavé a inspirativní, protože pohled dětí na město a školu se liší od pohledu dospělých. Zejména zástupitelé a úředníci měst vyjadřovali překvapení nad zájmem žáků o město i nad tím, že děti realisticky přemýšlejí, jak jej změnit. Navíc se nebojí říct a obhajovat svůj názor. Pozitivně je překvapilo, že děti umí za zajímavé aktivity města i pochválit, zatímco dospělí se obvykle zaměřují jen na kritiku.

Za jednoznačně pozitivní lze chápat vliv školních fór na rozvoj dětí, které si vyzkouší formulovat svůj názor, obhájit ho v diskusi s ostatními, resp. naučit se dojít ke shodě, a následně prezentovat záměr aktérům s reálným vlivem na jeho uskutečnění.

Konečně dospělí v rozhovorech uváděli, že vnímají, jak u dětí školní fóra probouzejí zájem o město a školu. Díky svému zapojení si podle nich začnou obojího víc vážit. Do budoucna se pak díky této zkušenosti může u dětí probudit zájem o politiku či veřejné dění obecně.

Na FSE UJEP probíhá v těchto dnech u dětí zapojených do školních fór průzkum, který si klade za cíl tento vliv ověřit (zde se sluší poděkovat projektu OP VVV SMART-ITI CZ.02.1.01/0.0/0.0/17_048/00 07435).

Závěrem je možné shrnout, že školní fóra jsou zajímavý nástroj podporující participaci dětí. Mohou přinést zajímavé podněty pro všechny zapojené. Každý rok se zvyšuje počet měst a škol, které se této aktivitě účastní.

Pokud máte také zájem dětí či širokou veřejnost do rozhodování ve vašem městě zapojit, nejjednodušší cestou je obrátit se na NSZM disponující praktickými zkušenostmi a metodikami k uskutečnění školních fór, ale i dalších participativních přístupů.

doc. Ing. LENKA SLAVÍKOVÁ, Ph.D.,

Ing. et Ing. ELIŠKA VEJCHODSKÁ, Ph.D.,

Fakulta sociálně ekonomická,
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem